

Šeima – pagrindinė ugdymo institucija

„Šeima yra pirminė visuomeninio gyvenimo ląstelė. Tai natūrali bendruomenė, kurioje vyras ir moteris yra pašaukti vienas kitam iš meilės atsiduoti ir padovanoti gyvybę. Autoritetu, pastovumu ir tarpusavio ryšiais susietas gyvenimas šeimoje deda laisvės, saugumo ir broliškumo pamatus visuomenėje. Šeima yra bendruomenė, kurioje nuo vaikystės pradedama gerbti moralines vertybes, garbinti Dievą ir tinkamai naudotis laisve. Šeimos gyvenimas įveda į visuomenės gyvenimą“. Taigi šeima yra visko pradžia, nes nuo jos prasideda kiekvieno žmogaus gyvenimo kelias. Panašiai šeimos sąvoką formuoja ir Tijūnelienė: „Šeima – tėvų ir vaikų gyvenimo bendrija, kurioje vaikas pažįsta gėrį ir blogį, suvokia savo žmoniškąją esmę, gauna socialumo, vienokios ar kitokios pasaulėžiūros pagrindus“. Todėl šeimos bendruomenė – savita. Pagrindinė jos savybė – nepamatuojama, pasiaukojanti šeimos narių tarpusavio meilė. Jarutis teigia: „Šeima – mažas lygiateisių žmonių kolektyvas, pirminė visuomenės ląstelė. Ją sudaro tėvai, vaikai, dažnokai dar ir seneliai, kiti artimiausi giminės. Šeima, kaip ir bet kuris kitas kolektyvas, nėra statiškas, nekintantis visuomeninis reiškinys. Ją sąlygoja laikas, politinė visuomeninė santvarka, visa materialinė ir dvasinė aplinka“. Kiekvienas žmogus atėjęs į šeimą ir tapęs jos nariu perima jos (šeimos) vertybes, papročius, nuostatas, požiūris į gyvenimą ir aplinką, religiją, dvasinio gyvenimo įpročius. Šiandien šeima mūsų krašte turi galimybę pasinaudoti prigimtinė teise auklėti vaikus religine dvasia ir neužkirsti jiems kelio į pilnavertį gyvenimą, netrukdyti sąveikauti su aukščiausiomis vertybėmis. Taigi, šeima yra dorovinio gyvenimo pagrindas, nuo jos prasideda žmogaus suvokimas, puoselėjamos vertybės, sugebėjimas bet kokioje situacijoje išlikti žmogišku, empatišku ir mylinčiu gyvenimą. Kaip sakė pedagogė ir švietėja Marija Pečkauskaitė – Šatrijos Ragana: „Nėra didesnių ir šventesnių pareigų už tėvų pareigas. Tėvai, leisdami į pasaulį naujus padarus, kurių lig šiol nebuvo, kurių nebūtų, kad ne jie – prisiima didelę atsakomybę“. Tėvai augindami vaikus, ne tik prisiima atsakomybę, bet ir atlieka pačią svarbiausią šeimos funkciją – ugdo visapusišką, dorą, pareigingą ir išauklėtą asmenybę, nes tik išauklėtas ir nuo mažumės ugdomas vaikas yra tas į kurį vėliau atsiremti galės patys tėvai. 15 Vaikai matydami šeimose propaguojamas vertybes su jomis patys geriau susigyvena. Tinkamas požiūris į vertybinį ugdymą šeimose, padeda svarbiausius pamatus vaikų formuojamame požiūryje į pasaulį ir kitus žmones. Vertybių ugdymas apima platesnį kultūrinį kontekstą. Šiandien viskas kelia abejones ir todėl sunku perduoti ne vien dorovę, tikėjimą, kultūrą, bet ir tradiciją, idėjas. Galime pasinaudoti M. Mead studija. Ji išskiria tris tradicijos perdavimo - perėmimo būdus, t.y.: • Pirmasis, kai vaikai mokosi iš tėvų, kaip jie tai išmoko iš savo tėvų (vaiko senelių). Čia perimama iš praeities – tai įprastinis perėmimo būdas, gyvuojantis ilgas amžius; • Antrasis, kai vaikai mokosi ne iš tėvų, o iš bendraamžių. Perimama ne iš praeities, bet iš kultūrinės dabarties. Šioje kultūroje išmokstama gyventi iš draugų, televizijos; • Trečiasis perėmimo būdas, kai moko jaunimas. Suaugusieji jaučiasi įveikti techninių ir kultūrinių pasikeitimų ir priversti mokytis iš savo vaikų, nes šie kur kas geriau jaučia dabartį ir prie jos prisitaiko. kažkas panašaus vyksta mūsų dienomis. Tėvai jaučiasi netikri ir nežino, kaip gyventi, kaip perduoti savo požiūrį šioje aplinkoje. Taip pat galėtume apibūdinti ir vertybių perdavimą. Gyvenimiškos nuostatos jaunesnėms kartoms visų pirma dažniausiai perduodamas šeimoje, kurioje vaikas socializuojasi pirmiausiai. Jaunas žmogus iš tėvų perima vertybes ir požiūras, kuriomis jis pats auklėjasi. Tėvų tikslas vaikui perduoti savo požiūrį, normas, taisykles, nuostatas, tikėjimą, tradicijas, papročius einančius iš kartos į kartą, nes vaikas gyvena žmonių bendruomenėje ir turi teisę žinoti bei suprasti vertybių puoselėjimo naudą asmenybei.